

27 JAN 1976

VERTROUWELIJK

MAANDOVERZICHT

No. 12 1975

BINNENLANDSE VEILIGHEIDSDIENST

M

B I N N E N L A N D S E V E I L I G H E I D S D I E N S TV E R T R O U W E L I J K

Maandoverzicht nr.12 - 1975

(Tijdvak van 1-12-1975 t/m 31-12-1975)

I N H O U D

Nr. 1262.293

	Blz.
De Bond van Dienstplichtigen	1
Jongeren Kontakt voor internationale Solidariteit en Uitwisseling	4
Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking	6
Cuba bij het eerste congres van de CP	8

De Bond van Dienstplichtigen

De "Witte" BVD, die als Bond van Dienstplichtigen (mei 1970) vorig jaar al een jubileum gevierd heeft, is "verburgerlijkt" en dreigt een speelbal te worden voor andere extremistische organisaties, zoals de trotskistische IKB.

Deze "verburgerlijking" klinkt zeer duidelijk door in de conclusie, die het Politiek Komitee verbindt aan zijn evaluatie van het afgelopen jaar, vanaf het congres in mei 1975:

"Als wij op deze manier doorgaan, worden wij steeds meer een anti-militaristische organisatie waar ook nog op papier een aantal soldaten lid van zijn".

De "verburgerlijking" in de BVD, die leidt tot elitair handelen van een kleine groep en tot vervreemding tussen leiding en (kazerne-)afdelingen, is veroorzaakt door het meedoen aan acties rond "items" als Chili, Portugal, Spanje en andere solidariteits-acties, en aan de discussie rond het vrijwilligersleger. Tijdens de laatste landelijke soldatenvergadering van de BVD in 1975 - aanwezig dertig (kader-)leden - werd over dit laatste "item" o.a. opgemerkt:

"De interesse hiervoor (onder de soldaten) is nihil. Als je over dit onderwerp begint, dan krijg je als antwoord "rot op!"

Een opmerking, die meer stereotiep genoemd kan worden voor het "balen" ergens van, is nauwelijks te noemen.

Zowel in de afdelingen als in het bestuur van de BVD is men het erover eens, dat het "kazerne-werk" (= politisering van de soldaten op de klassieke wijze) weer die prioriteit moet krijgen, die het gehad heeft in de beginperiode van de BVD. Door het Polkom wordt daaraan toegevoegd dat de afdelingen te kort schieten in hun rapportage; diverse afdelingen komen daarentegen met het verwijt dat, op het moment dat er meer dan anders behoefte bestaat aan impulsen en initiatieven op het terrein van het kazerne-werk, juist geconstateerd moet worden dat de BVD-leiding daarin tekort schiet.

Vooral door deze verburgerlijking van de BVD is het nagenoeg belangrijkste besluit dat het congres in mei 1975 nam, niet uitgevoerd, namelijk "versterking en verbreding van de organisatie van soldaten" - in concreto o.a. oprichting van onderdeel-komitees ("ok's of "okees").

Daarbij komt dan nog het bij voortduring verwaarlozen van een zo belangrijk punt als de organisatie-structuur.

Niettemin is het Polkom blijkbaar t.a.v. de toekomst van de Bond optimistisch gestemd en meent het waarschijnlijk door de - nieuwe - regio-indeling het schip drijvende te kunnen houden.

De (huidige) Polkom-leden Don SHEPHERD, Leon van VELZEN, Willy REEDIJK, Jos TEUNEN en Marcel RENSEN, hebben ieder de verantwoordelijkheid gekregen voor zo'n regio, respectievelijk Noord, Oost, Zuid, West en Centrum. Kees KALKMAN, eveneens behorend tot het Polkom, is als soldaten-lid van de regio-taak vrijgesteld.

De IKB en de BVD

De IKB die, zoals reeds in vorige MO-en gemeld, ook in de BVD haar vooruitgeschoven posten heeft, is uiteraard op de hoogte van de moeilijkheden in de BVD. Aan de vooravond van de laatste vergadering van het Centraal Comité van de IKB in 1975 hebben de "leger-verantwoordelijken" dan ook de retorische vraag gesteld of het voor de Nederlandse Sectie niet tijd is geworden de leiding in de BVD daadwerkelijk (geheel of gedeeltelijk) in handen te nemen. Men is van mening, dat een deel van de BVD-leden niet zal dulden dat de IKB, die in haar blad "Proletaries Links" al enige tijd "anti-militaristisch aan het doen is", nog langer in de echte soldatenbeweging, d.w.z. in de BVD (en in de kazernes), op de achtergrond blijft en dat deze BVD-leden de IKB het aloude verwijt "de beste stuurlui staan aan wal" voor de voeten zullen gooien; een verwijt dat dan ook van het Polkom zal komen.

"Het BVD-Polkom, zo weten wij, is ons niet ongunstig gezind. Naast drie sympatisanten zitten er twee centristen. Het gebrek aan leiding van de IKB-ers in de BVD leidt er ook toe, dat de stuurloosheid van het Polkom wordt bevorderd. Waarna het dan soms, door ons wordt aangevallen, alsof er alleen tegenstanders in zitten"

Refererend aan het "SOF-avontuur" stellen de "leger-verantwoordelijken":

"Laten wij niet vergeten, dat wij in het SOF óók leden hadden, maar dat het onvermogen om praktische leiding te geven juist maakte, dat IKB-lidmaatschap een stok werd om de hond te slaan. Daar is veel van te leren"

Wij waren erin geslaagd om (in de BVD) duidelijk een revolutionaire vleugel te groeperen, en zodoende inderdaad te zorgen dat men naar ons is gaan kijken. Het is noodzakelijk om aan de verwachtingen te voldoen: het leiden van de BVD, het richting geven aan de stroming, die ons volgt".

Waar de bemoeienissen van de trotskisten met de soldatenbeweging toe kunnen leiden, of beter gezegd: welk voornemen aan de trotskistische activiteit ten grondslag ligt, kunnen wij horen van Alain KRIVINE, een van de leidinggevende Franse trotskisten.

Hij, mede-aanstichter van de moeilijkheden rond of n.a.v. de oprichting van soldaten-vakbond(en) aldaar, heeft laten weten dat het hun (de trotskisten, behorend tot de IKB-zusterorganisatie "Ligue Communiste Révolutionnaire") alleen gaat om politieke actie, gericht tegen iedere defensie, en niet om vakverenigingsactiviteiten. Openlijk wordt de vernietiging van het Franse leger gepropageerd.

*

* *

Jongeren Kontakt voor internationale Solidariteit en Uitwisseling

Het Jongeren Kontakt voor internationale Solidariteit en Uitwisseling (JKU), de organisatie voor pro-Russisch-communistische jongeren tot 35 jaar, heeft in een eind november gehouden algemene ledenvergadering de balans opgemaakt van de activiteiten in 1975 en de plannen voor 1976 ontvouwd. Hoewel het JKU een organisatie heet te zijn die van haar leden nogal wat vergt, ook al hanteert zij het democratisch centralisme niet met zoveel woorden als organisatieprincipe, was minder dan de helft van het totale aantal van rond honderd leden aanwezig.

In de opbouw van de organisatie is in 1975 nogal wat gewijzigd. In een aantal plaatsen zijn scholingsgroepen omgezet in afdelingen. De reisdienst is formeel losgemaakt van het JKU en heet nu Kontakt BV. Directeur ervan is W. van GAMMEREN, die tevens lid is van de dagelijkse leiding van het JKU. Tot loskoppeling werd besloten om te voorkomen, dat een pro-Russische politieke stellingname van het JKU (zoals onlangs nog de verdediging van de Sowjet-Unie tegen de beschuldiging van het bestaan van politieke gevangenen in dat land tijdens een forum in Amsterdam onder auspiciën van Amnesty International), waartoe men in de toekomst steeds meer wil overgaan, een terugslag zal veroorzaken in de belangstelling voor de sociaal-toeristische reizen, die in het JKU-program de hoofdschotel vormen. De reisorganisatie Kontakt BV wordt echter geleid door JKU-leden, die in alle opzichten verantwoording verschuldigd zijn aan het JKU-bestuur. De reisdienst was in 1975 vrij succesvol. In totaal namen 350 jongeren aan een JKU-reis deel (100 meer dan in het voorafgaande seizoen). Daarvan gingen er 300 naar de Sowjet-Unie en 50 naar de DDR. Omdat de belangstelling voor de DDR-reizen tegenviel werden de vier geprogrammeerde DDR-reizen tot twee gecomprimeerd. Voor 1976 is het reisprogramma aanzienlijk uitgebreid. Naar de Sowjet-Unie worden 16 reizen georganiseerd, naar de DDR 4, naar Tsjechoslowakije 2 en naar Cuba 3. In totaal zijn 836 plaatsen beschikbaar. Voor wat betreft de reizen naar de Sowjet-Unie werkt het JKU samen met het reisbureau van de vereniging Nederland-USSR, Vernu BV. Omdat zich in die samenwerking geregeld moeilijkheden voordoen, wordt overwogen in de toekomst ook de Sowjet-reizen in eigen beheer uit te voeren.

Het JKU draait volledig mee in de internationale communistische jongerenbeweging door het lidmaatschap van de overkoepelende communistische jongerenorganisatie Wereld Federatie van Democratische Jeugd (WFDJ),

dat in november 1974 werd verkregen. Op vele door de WFDJ uitgeschreven bijeenkomsten was het JKU vertegenwoordigd en JKU-belangstelling voor internationale gebeurtenissen werd veelal door de WFDJ geïnspireerd. Daarnaast werden goede contacten opgebouwd met de overkoepelende jongerenorganisatie in de Sowjet-Unie (KMO), met de Kommunistische Jeugd van België (KJB) en met de Sozialistische Deutsche Arbeiter Jugend (SDAJ). Ook andere Nederlandse jongerenorganisaties waren bij internationale, onder communistische auspiciën opgezette manifestaties vertegenwoordigd. Het feit dat JKU-voorzitter D. LATASTER deel uitmaakt van het dagelijks bestuur van het Nederlands Komitee voor Internationaal Jongerenwerk (NKIJ) zal hierin ongetwijfeld een rol spelen.

Op het nationale vlak was het JKU minder succesvol. De pretentie dat het JKU onder werkende jongeren een rol van betekenis zou kunnen vervullen, werd niet bewaarheid. De daartoe opgerichte werkgroep Werkende Jongeren werd wegens gebrek aan medewerking opgeheven. Voor 1976 werd dan ook aangekondigd dat aan uitbreiding van de internationale activiteiten niet valt te denken zolang de activiteiten op het nationale vlak niet op een hoger plan zijn gebracht. Gedacht wordt met name aan activiteiten met betrekking tot het militaire apparaat en de positie van jonge vrouwen; ook de relatie met werkende jongeren houdt de aandacht.

De JKU-leiding heeft geconstateerd dat met de toename van het leden-tal de discipline in de organisatie is verslapt. Vooral het bezoek van scholingsbijeenkomsten zou daaronder te lijden hebben gehad. Voor 1976 staat zowel een basis- als een kaderscholing op stapel; de laatste zal er op gericht zijn JKU-leden in staat te stellen om, wanneer zij de leeftijd hebben bereikt waarop zij niet langer lid van het JKU kunnen zijn (35 jaar), in andere organisaties hun communistische opvattingen met succes uit te dragen. Prominente pro-Russische communisten als drs. F. BARUCH en drs. M. RACZ verlenen aan de scholing hun medewerking.

De bestuursverkiezing tijdens de algemene ledenvergadering heeft in de samenstelling van de leiding geen ingrijpende veranderingen gebracht. Het algemeen bestuur werd tot 15 leden uitgebreid. De dagelijkse leiding werd tot vier leden ingekrompen en bestaat nu uit: D. LATASTER (voorzitter), W. van GAMMEREN (directeur Kontakt BV), J. SLAGER (eerste secretaris) en W. BRAS (tweede secretaris).

*

* *

Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking

Het Nederlands Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking (nieuwe afkorting: NCvEVS) heeft zijn activiteiten, voornamelijk gericht op het totstandkomen en beïnvloeden van de in augustus in Helsinki afgesloten conferentie, na afloop daarvan niet als beëindigd willen beschouwen. Door in het manifest, waarin de doelstellingen waren neergelegd, enige wijzigingen aan te brengen heeft het comité zich de mogelijkheid geschapen op een breder terrein, dat van de vrede en veiligheid in het algemeen, actief te zijn. Ook in de organisatie zijn wijzigingen aangebracht. Het comité heeft de verenigingsstructuur aangenomen in de verwachting daardoor eerder voor overheidssubsidie in aanmerking te komen. Blijkens een pamflet, dat in november werd opgesteld, omvatten de NCvEVS-activiteiten nu twee hoofdgebieden: het informeren en activeren van de Nederlandse bevolking inzake de werkelijke problemen van Europa, vanuit de overweging, dat de publieke opinie een belangrijke politieke machtsfactor is, en daarnaast het bevorderen van betere contacten tussen de Europese volken. Met het wijzigen van het manifest, waarvan inhoud en terminologie aansluiten bij wat in de meeste communistische mantelorganisaties gebruikelijk is, en met het invoeren van de verenigingsstructuur heeft de communistische beweging in Nederland er definitief een mantelorganisatie bijgekregen en de Sowjet-Unie een loyaal verdediger van haar buitenlandse politiek en maatschappijsysteem. Het ziet er naar uit, dat het NCvEVS zich vooral zal laten inspireren door de Wereldvrede Raad, waarvan NCvEVS-vice-voorzitter drs M. RÁCZ regelmatig bestuursbijeenkomsten bijwoont. Daarnaast houdt het comité natuurlijk ook voeling met het secretariaat van het in Brussel zetelende Internationaal Comité voor Europese Veiligheid en Samenwerking, dat eveneens in een breder kader actief zal blijven.

Medio 1975 heeft het NCvEVS een uitgebreid programma opgesteld voor uitwisseling van delegaties met zustercomité's, die men voor medio 1976 hoopt te realiseren. In de afgelopen maanden werd het Hongaarse zustercomité bezocht door een NCvEVS-delegatie, bestaande uit de heren Mr N.J.C.M. KAPPEIJNE van de COPPELLO en drs M. RÁCZ, respectievelijk voorzitter en vice-voorzitter van het NCvEVS, en voorts werd een reis gemaakt naar Tsjecho-Slowakije door de vice-voorzitter en secretaresse van het NCvEVS drs RÁCZ en mevr. G. HARSVELD-van Dijke. Zij werden

vergezeld door Mr H. van MIERLO, lid van de Tweede Kamerfractie van D'66, Dr D. van KLEEF, lid van de Eerste Kamerfractie van de PPR, en de heer Sj. de JONG, bestuurslid van het NKIJ, die aan een daartoe strekkende uitnodiging gehoor hadden gegeven. Voor de komende maanden staan nog bezoeken aan Oost- en Westeuropese zustercomité's op stapel. Het NCvEVS heeft op haar beurt delegaties van zustercomité's naar Nederland uitgenodigd.

*

* *

CUBA BIJ HET EERSTE CONGRES VAN DE CP

Het eerste congres van de in 1965 gevormde (tweede) communistische partij van Cuba, dat van 17 tot 22 december 1975 in Havana werd gehouden, diende tot formele bekrachtiging van een bestuursvorm waar het land de afgelopen jaren naartoe is gegroeid. Het congres kan ook worden gezien als een mijlpaal in het proces van aanpassing aan Sowjetrussische normen, een proces dat Fidel CASTRO, sedert hij zestien jaar geleden als spontane Caribische revolutionair in Cuba aan de macht kwam, persoonlijk ook heeft doorgemaakt. De partij kwam bijeen tegen de achtergrond van de Cubaanse militaire interventie in Angola, die zowel herinnert aan als verschilt van de Guevaristische avonturen van de jaren zestig in Latijns Amerika, die de pragmatische Sowjets zo hinderlijk vonden.

De oude en de nieuwe communistische partij

De eerste CP-Cuba werd in augustus 1925 opgericht. Van de dertien oprichters is de Poolse Cubaan, Fabio GROBART, waarschijnlijk de enige overlevende. Hem viel op het eerste congres van de nieuwe CP de eer te beurt de herverkiezing van Fidel en Raúl CASTRO als respectievelijk eerste en tweede secretaris van de partij te mogen aankondigen. Het heeft er veel van dat de zeventigjarige GROBART, eens Moskous "Man in Havana", daartoe werd aangewezen om een continuïteit in het Cubaanse communisme te suggereren die in feite niet heeft bestaan. Zijn keuze en de lof die hij CASTRO toezwaaide symboliseren wel, zij het misschien iets te nadrukkelijk, de bereikte eendracht tussen oude en nieuwe communisten in Cuba.

De oorspronkelijke CP-Cuba, in 1944 omgedoopt tot Partido Socialista Popular (PSP), achtte de revolutionaire guerrillero in het Sierra Maestra*) namelijk aanvankelijk geheel onbruikbaar. Pas in een heel laat stadium, toen de Cubaanse middenklasse dictator BATISTA liet vallen en de traditionele politici besloten Fidel te steunen, draaide de CP bij. Het was nog net op tijd om CASTRO een goede politieke organisatie te kunnen aanbieden, die bereid was hem te steunen in zijn revolutionaire plannen die de Amerikaanse economische belangen drastisch zouden schaden, en mede daartoe een vervangende dictatuur eisten.

*) Het bergland in Oost-Cuba.

Daartoe had de voor een Latijns Amerikaans land toen wel sterke en talrijke Cubaanse middenklasse, wier belangen met de Amerikaanse vervlochten waren, CASTRO allerminst als alternatief voor BATISTA gesteund.

CASTRO's beweging van de 26e juli (de datum van de mislukte aanval op de Moncada kazerne in 1953), het uit de studentenwereld voortgekomen Revolutionair Directoraat en de PSP vormden in juli 1961 de z.g. Geïntegreerde Revolutionaire Organisaties (ORI). Dit was na de door de VS gesteunde, maar mislukte Varkensbaai invasie van Cubaanse ballingen en nadat CASTRO zich had vastgelegd op het "socialistische" karakter van zijn revolutie. In december 1961 verklaarde CASTRO zichzelf tot marxist-leninist. De betrekkingen tussen CASTRO c.s. en de oude communistische garde van Cuba werden echter op zijn zachtst gezegd niet gekenmerkt door wederzijds vertrouwen. De dictator had de oud-PSP-ers vanaf het moment dat hij aan de macht kwam nodig gehad, en zijn groeiende afhankelijkheid van de Sowjet-Unie versterkte hun positie. De organisatorische ervaring van de PSP-ers verleende hen volgens hem echter niet het recht de dienst uit te maken en toen zij in toenemende mate trachtten dit te doen in de ORI greep CASTRO in. De oude garde werd beschuldigd van "sectarisme" en de als hoofdschuldige aangewezen Anibal ESCALANTE werd het land uitgezet. De ORI werd gezuiverd en eind 1962 omgezet in de Verenigde Partij van de Socialistische Revolutie (PURS). De oud-PSP-ers kregen een bescheiden plaats toebedeeld. Dit bleef zo ook toen de PURS op 2 oktober 1965 werd omgedoopt tot Cubaanse Communistische Partij (CPC). Hoewel de CPC nu niet slechts qua doelstellingen, maar ook in naam een communistische partij was geworden, bleef CASTRO de partij primair zien, en ook behandelen, als een vehikel voor zijn persoonlijke machtsuitoefening. De hoogste posten in partij (en staat) werden aan zijn persoonlijke supporters gegeven. Hij, zijn broer Raúl en vertrouweling DORTICOS waren de enigen die zowel van het Politburo als van het Secretariaat lid waren. DORTICOS was staatshoofd, Raúl was minister van de strijdkrachten. Slechts twee communisten oude stijl, BLAS ROCA en Carlos Rafael RODRIGUEZ, hadden zitting in het Secretariaat; geen in het Politburo. Wel hadden 24 van de 100 leden van het centraal comité een PSP-verleden. CASTRO had Cuba dan een communistisch land gemaakt, de orthodoxie was nog ver te zoeken.

Communisme en revolutie

In zijn binnenlandse politiek streefde CASTRO naar het verzetten van bergen door de "nieuwe mens", die gedreven werd door revolutionair élan en materiële stimulansen niet behoefde. Deze benadering, alsook de massale campagnes om de grootste suikeroogst aller tijden binnen te halen, heeft veel van het "voluntarisme" dat de Sowjets China's MAO Tse-toeng verwijten. Zij droeg er toe bij dat CASTRO gedurende lange tijd geen oog had voor Cuba's behoefte aan geschoolde krachten en een efficiënte infrastructuur.

In zijn buitenlandse politiek bouwde CASTRO zijn aan de Verenigde Staten gerichte uitdaging uit tot een continentaal revolutionair plan, dat noch in de ogen van de Latijns Amerikaanse CP-en, noch in die van Moskou genade kon vinden. Het fiasco van de poging van de CP-Venezuela om de regering van BETANCOURT met geweld ten val te brengen, een poging die de Sowjets wel hadden gesteund, overtuigde de CPSU maar niet CASTRO ervan dat de Cubaanse revolutie voorlopig geen bruikbaar precedent was. Fidels keuze van revolutionaire volgelingen, die in tegenstelling tot de CP-en (die net zo reageerden als destijds de Cubaanse PSP) wel bereid waren "revolutie te maken", was een verdere aanleiding voor verwijdering tussen hem en de door Moskou geleide partijengemeenschap.

In maart 1966 neemt CASTRO stelling tegen de CP-en:

"Voor ons is de internationale communistische beweging in eerste instantie een beweging van communisten, van revolutionaire strijders. En degenen, die geen revolutionaire strijders zijn, mogen zich geen communist noemen De internationale communistische beweging, zoals wij haar opvatten, is geen kerk die ons kan verplichten iedere vergissing voor heilig te houden En wanneer in enig land diegenen, die zich communist noemen hun plicht niet weten te vervullen, dan houden wij het op diegenen, die ook zonder zich communist te noemen, in de actie, in de strijd als echte communisten handelen."

En aan de hand van een kritische brief van de Venezolaanse CP, die hij voorlas op de eerste conferentie van de door hem in het leven geroepen Latijns Amerikaanse Solidariteitsorganisatie (OLAS), en waarin hem "revolutionaire onvolwassenheid" werd verweten:

"Wij zijn blij, dat de revolutie hier vóór de volwassenheid is gekomen! Want aan het eind van het lied zijn de volwassenen, de over-volwassenen zo volwassen geworden dat zij zijn verrot!"

Op de OLAS-conferentie borduurde CASTRO ook nog even door op de insinuatie dat de communistische beweging een kerk was geworden:

"De revolutionaire politieke literatuur behoort vernieuwd te worden, want door cliché's te herhalen overtuig je niemand. Politieke documenten, die marxistisch heten, geven je de indruk dat je naar de archieven kunt gaan en om een formulier vragen Vaak zijn de documenten gescheiden van het werkelijke leven. En veel mensen wordt verteld dat dit marxisme is. En waarin verschilt dit van een katechismus? En van een litanie? En van een rozenkrans?" *)

De Sowjet-Unie en de CPSU mochten vernemen dat "wij oude gebreken achter ons moeten laten: sectarische posities van elk soort, en van hen die denken in het bezit te zijn van het monopolie in de revolutionaire theorie". Als er zoiets bestond als internationalisme en solidariteit, dan mocht men aldus CASTRO, verwachten dat geen socialistisch land een Latijns Amerikaanse oligarchie zou steunen.

Het is dan ook niet verwonderlijk dat Fidel CASTRO in deze periode benevens de vijandschap van de Verenigde Staten ook de behoefte van de Sowjet-Unie aan een meer handelbare Cubaanse leider te duchten had. Evenals in zijn uitdaging van de Verenigde Staten, lag in zijn verzet tegen het Sowjetrussisch dirigisme Fidel CASTRO's kracht in zijn charismatische greep op de Cubaanse bevolking, en in zijn reputatie van nationalist, die paradoxaal genoeg ook de mantel was waaronder de groeiende invloed van de Sowjet-Unie op Cuba schuil ging. Van hun kant hebben de Sowjets weinig nagelaten om CASTRO onder druk te zetten, en uiteindelijk zijn zij er ook in geslaagd hem redelijk in het gareel te krijgen, zowel voor wat betreft zijn eigengereid revolutionair gedrag in Latijns Amerika als met betrekking tot het wat lukrake binnenlandse beleid dat de door Moskou aangedragen hulp verspilde.

Het keerpunt kwam in 1968. In dit jaar kwamen ondermijnende pro-Sowjet activiteiten van oud-PSP-ers, in samenwerking met Sowjet- en Oosteuropese agenten, aan het licht. De inmiddels teruggekeerde ESCALANTE werd weer het kind van de rekening. Ditmaal kreeg hij 15 jaar gevangenisstraf. CASTRO fulmineerde tegen de Sowjet-Unie, maar kreeg een aantal economische tegenmaatregelen te verduren, zoals verminderde olieleveranties en opschorting van de levering van industriële producten. De Sowjets besteedden opmerkelijk veel aandacht aan Fidels broer Raúl en geruchten over vroegere relaties van Raúl met de PSP en over het grote vertrouwen

*) Vertalingen van Harry Mulish in
"Het woord bij de daad"

dat de Sowjetleiders in hem stelden, begonnen de ronde te doen. Fidel capituleerde met het hechten van zijn goedkeuring aan de interventie in Tsjechoslowakije, waarmee hij de Tsjechen het recht op een eigen weg ontzegde, dat hij voor zichzelf steeds had opgeëist.

Reorganisatie van de inlichtingendienst

CASTRO's knieval luidde een reorganisatie in van de Cubaanse inlichtingendienst, DGI, die allengs geheel onder leiding van het KGB kwam te staan. De DGI was oorspronkelijk al met behulp van het KGB opgebouwd als apparaat waarmee in eerste instantie het binnenlands verzet tegen het bewind kon worden bestreden. Het groeide uit tot het centrum voor de revolutionaire activiteiten die Cuba op het Latijns Amerikaans continent ondernam. Met name de afdeling Nationale Bevrijding onttrok zich aan de Sowjetrussische controle. Bij de reorganisatie werd deze afdeling opgeheven, en werden werkwijze en doelwitten geheel afgestemd op Sowjetrussische normen en behoeften. CASTRO had zich nog niet geheel gewonnen gegeven, want hij stelde een nieuw orgaan in, los van de DGI, de Directie Nationale Bevrijding geheten, waarvan zijn oude inlichtingenchef, Manuel PINEIRO, alias Barbarossa, de leiding kreeg. Hiermee trachtte CASTRO dan toch nog zijn revolutionair hobbyisme uit te leven, maar hij werd hierin wel beperkt door het feit dat hij dit orgaan slechts kon financieren met inkomsten verkregen uit handel met niet-Comeconlanden. Het élan was bovendien weg.

Overigens laat zich hier een kanttekening plaatsen bij de huidige omvang van de Cubaanse inlichtingendienst, en wel tegen de achtergrond van het eilandelijk karakter van de Cubaanse staat, de grootte van zijn bevolking, de beperkte middelen van het land, en de reputatie van populariteit van het regiem dat overigens geschraagd wordt door een inmiddels strak georganiseerde, alomvattende partij, en de wijdvertakte comité's voor de Defensie van de Revolutie. De DGI kan beschikken over de diensten van enkele duizenden medewerkers, die onder KGB-leiding zijn geschoold.

De totale greep van het KGB op het Cubaanse inlichtingenapparaat heeft de werkwijze en de gerichtheid wel veranderd, maar allesbehalve een schaalverkleining opgeleverd. Wat verdween is de wilde, contraproductieve revolutie-export van CASTRO. De Cubaanse dictator heeft moeten leren dat men best andersgezinde regeringen kan ondermijnen zonder dagelijks van de daken te hoeven schreeuwen dat men 'ze ten val wil brengen.

Ook de Sowjet-Unie is bereid, zo niet als partners in revolutie maar als werktuigen, revolutionairen te steunen die ideologisch uit de pas lopen. Dit moet echter in het inlichtingenvlak gebeuren, zonder dat de partij zich ideologisch encanailleert en de staat zich diplomatiek compromitteert. Getuige de vooralsnog vrij ondoorzichtige relatie, die met de zegen van het KGB wordt onderhouden door de DGI met de in februari 1974 gevormde Junta van Revolutionaire Coördinatie (JRC), waaraan deelnemen de trotskistische Argentijnse revolutionaire terreurorganisatie ERP, de MLN (Tupamaros) van Uruguay, de Chileense MIR (voortgekomen uit de linkervleugel van wijlen ALLENDE's Socialistische Partij), en de Boliviaanse ELN (de erfgenaam van Ché GUEVARA's Boliviaanse organisatie). Getuigen ook de eveneens nog ondoorzichtige betrokkenheid van de DGI met de ten behoeve van de Palestijnse zaak terreur plegende "Carlos", en voor wat het KGB (zonder de DGI-omweg) zelf betreft, de opleiding in de Sowjet-Unie van Arabische terroristen. Met name de clandestiene link met het verfoeide trotskisme is interessant o.m. in het licht van de grote belangstelling die trotskisten in West-Europa aan de dag leggen voor de leden van de krijgsmacht.

Het partijcongres

Zoals was te verwachten, is in de historische beschouwing in het partijprogramma dat door het CPC-congres werd aangenomen, weinig terug te vinden van de moeilijkheden tussen de PSP en de beweging van CASTRO. Waar mogelijk wordt de PSP geprezen en haar collaboratie met BATISTA toen CASTRO c.s. in Oriente al in de bergen zat, wordt verzwegen. Dat, terwijl het lid van het CC-secretariaat, Faure CHOMON, de enige overgebleven prominente figuur uit het voormalig Revolutionair Directoraat, in 1964 bij de berechting van de PSP-er Marcos RODRIGUEZ, nog uit de doeken deed hoe vier leden van het Directoraat door de partij aan BATISTA's politie werden uitgeleverd. CHOMON is overigens na het congres geen lid meer van het secretariaat.

Daarentegen zijn nu de oud-PSP-ers BLAS ROCA en Carlos Rafael RODRIGUEZ toegetreden tot het Politburo.

Interessant was in de marathonrede van CASTRO, dat hij voor de legitimiteit van zijn revolutie wel terugging naar het 19e eeuwse nationalisme van José MARTI, waar zijn beweging aanvankelijk op heeft voortge-

bouwd, maar tot de conclusie kwam dat een werkelijke revolutie niet in de moderne tijd kan slagen, tenzij gedurende de rit een synthese tot stand komt tussen de nationale bevrijdingsbeweging en het communisme. CASTRO verontschuldigde de PSP dat zij had nagelaten onder BATISTA naar de wapens te grijpen. Het zou roekeloosheid zijn geweest, die toch niets zou hebben opgeleverd. De revolutie kon slechts zeker worden gesteld door de "nieuwe communisten", omdat deze niet als zodanig waren geïdentificeerd en dan ook niet tegen de vooroordelen van de bevolking hoefden op te boksen. Wellicht onbedoeld citeerde Fidel hiermee bijna letterlijk een uitspraak van de Venezolaanse CP-leider, Jesus FARIA, die op CASTRO's verwijt dat hij weigerde te persisteren in pogingen het Venezolaans regiem te vuur en te zwaard te bestrijden, antwoordde met de opmerking dat als CASTRO in het Sierra Maestra met de rode vlag had gezwaaid, ook hij geen schijn van kans zou hebben gehad.

CASTRO qualificeerde enigszins de zelfkritiek waartoe zijn rijpingsproces als revolutionair leider hem in staat stelde, door aan de "idealistische" en "petit-bourgeois" trekjes die aanvankelijk aan zijn beweging hadden gekleefd, de gedachte te verbinden dat "zonder enig dromen en utopisme geen revolutionairen ontstaan". De les was geleerd, want deze houding kan weleens leiden tot "zelfvoldaanheid en een zekere minachting voor andere ervaringen".

"Waren wij maar wat ootmoediger geweest", aldus CASTRO verzuch- tend, "ons gebrek aan economische kennis heeft ons veel gekost en kost nog veel."

Op de laatste dag van het congres kon CASTRO zich echter weer uit- leven in de rol van beschermer van de revolutie in het internationale vlak. Naar het internationalistische voorbeeld van Ché GUEVARA stonden de Cubanen klaar om hun bloed te vergieten voor de vrijheid van Angola. Wellicht heeft CASTRO de Cubaanse militaire interventie in Angola ten gunste van de MPLA naar de smaak van de Sowjet-Unie iets te nadrukkelijk uit de doeken gedaan, maar het Angolese avontuur verschilt essentieel van Cuba's Latijns Amerikaanse ondernemingen van de jaren zestig, omdat het niet alleen grootser en professioneler van opzet is, maar slechts met instemming van de Sowjet-Unie kan zijn geëntameerd. Misschien is het voor CASTRO nog altijd een teleurstelling als bepaler van strategie slechts op het tweede plan te mogen meedraaien. In de uitvoering kunnen toch nog oude dromen worden herleefd.